

Vreme: 06.07.2026 17:05

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/nato-pred-samit-u-ankari-trampove-pretnje-odbrana-evrope-i-pitanje-koliko->

Autori: Željko Bošnjaković

Teme: Evropska unija i Rusija (odnosi)

Naslov: NATO pred samit u Ankari: Trampove pretnje, odbrana Evrope i pitanje koliko Alijansa može bez Amerike

11456

Samit NATO-a u Ankari, koji se održava 7. i 8. jula, dolazi u trenutku pojačanih tenzija unutar Alijanse, nakon novih poruka američkog predsednika Donalda Trampa da je odnos SAD i NATO-a "jednostran" i da saveznici nisu bili uz Vašington kada mu je bila potrebna podrška. Iako sagovornici Insajdera ne očekuju formalni izlazak SAD iz NATO-a, ocenjuju da su Trampove poruke već naterale evropske članice da ozbiljnije razmišljaju o sopstvenoj odbrani, većim izdvajanjima i smanjenju zavisnosti od američkih kapaciteta.

Uoči samita, Turska je pojačala mere bezbednosti u Ankari, a na protestu protiv NATO-a, koji je organizovala Komunistička partija Turske, privedeno je više od 100 ljudi.

Istovremeno, samit se održava u trenutku kada se od članica očekuje da pokažu kako će povećana izdvajanja za odbranu pretvoriti u konkretne vojne kapacitete, dok rat u Ukrajini i nestabilnost na Bliskom istoku ostaju među ključnim temama Alijanse.

Dragoslav Rašeta iz organizacije Novi treći put kaže za Insajder da Trampove poruke treba posmatrati i kao pritisak i kao deo šire promene američkog odnosa prema Evropi.

"Trampov transakcioni pogled na međunarodne odnose oblikovao je obe njegove administracije, ali sada je upečatljiva i želja za rebalansom odgovornosti kada je u pitanju bezbednost Evrope. Ovde Trampova politika postaje kontradiktorna, jer on podržava političke opcije unutar EU koje teže da je oslabe, kritikuje evropske saveznike više nego američke rivale i zapostavlja evropske interese, naročito kada je u pitanju Ukrajina", navodi Rašeta.

Prema njegovoj oceni, formalni izlazak SAD iz NATO-a nije realan scenario, ali evropska zabrinutost nije bez osnova, jer američka privrženost Alijansi više nije jednako čvrsta u oba politička bloka.

"Izlazak SAD iz NATO-a bio bi nemoguća misija. Ne postoji podrška ni kada je u pitanju javno mnjenje, niti kada je u pitanju Kongres, koji bi morao da donese takvu odluku. U sutonu Bajdenovog mandata, Mekonel i Rubio upravo su radili na tome da onemoguće da izolacionistički elementi u budućnosti mogu samovoljno da se opredele za taj potez. Ali postoji opravdana zabrinutost Evrope kada su u pitanju pozicije SAD prema NATO-u. Kao što je rekao francuski ministar odbrane, ne može bezbednost Evrope da zavisi od toga kako će svake četiri godine da glasa građanin Pensilvanije. Nekada je privrženost NATO-u bila odlika obe partije, sada postoje jake frakcije kojima to nije prioritet", kaže Rašeta.

Evropa i američki kišobran

Vladan Živulović, predsednik Atlantskog saveta u Srbiji, ocenjuje da Tramp u spoljnoj politici često koristi pretnje kao pregovaračku taktiku, ali da je takav pristup ipak proizveo posledice unutar NATO-a.

"Tramp se u svojoj politici i diplomatiji, kako tvrde mnogi komentatori, čak i američki, često ponaša tako da koristi plašenje. To mu je, izgleda, sistem - i u pregovorima sa Iranom, i u pregovorima sa NATO saveznicima, i sa svima ostalima. Moje lično mišljenje je da su njegove pretnje i plašenja deo strategije koja se vrlo retko ispunjava. To smo videli i na Grenlandu i u drugim situacijama. Možda to zvuči neozbiljno s moje strane, ali ja lično te pretnje ne bih uzimao ozbiljno", kaže Živulović.

Foto: AP Photo/Alex Brandon, File

Ipak, kako dodaje, Tramp je uspeo da promeni atmosferu u Alijansi.

"Uspeo je, međutim, da zaljulja NATO. Uspeo je da tim pretnjama natera članice da povećaju ulaganja u odbranu. Tražio je pet odsto. Naravno, polovina njih i dalje nije stigla do tih pet odsto, ali je njegova procena bila da će se članice NATO-a, povećavajući izdvajanja na pet odsto, okrenuti nabavci američkog oružja. Tu se nije pogodio, jer vidimo da Nemci, Francuzi i ostali ulažu ogromne iznose u svoju industriju i žele da kroz sopstvenu industriju nadoknade taj deo na kojem je Tramp insistirao", navodi Živulović.

On smatra da evropske države više neće moći da se oslanjaju na SAD u meri u kojoj su to činile prethodnih decenija.

"Evropljani su do sada bili veoma opušteni kada je reč o odbrani, organizaciji NATO-a i sopstvenoj bezbednosti, potpuno se oslanjajući na Amerikance. Evropljani će morati, a vidim da se sada intenzivno na tome radi, da pojačaju svoje vojske i da se organizuju za tu vrstu odbrane i pretnji koje dolaze od Rusije. Moraće mnogo više nego do sada da se oslanjaju na sebe i na svoje snage, a manje na američke", kaže Živulović.

Prema njegovim rečima, upravo je Tramp, iako kroz pretnje, naterao Evropu da razmišlja o sopstvenoj bezbednosti.

"Tramp je uspeo da natera Evropljane da razmišljaju o sebi. Zato vidimo Poljake, koji su na granici i istorijski imaju najlošije iskustvo sa Rusima, da su odmah uložili pet odsto u odbranu i rade na povećanju svoje vojske. To sada intenzivno rade i Nemci. Videćemo kakav će razvoj biti, ali Evropljani su shvatili da moraju da se oslone na sebe. Tramp im je pomogao da se opredele za to", ocenjuje Živulović.

Vreme: 06.07.2026 17:05

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/nato-pred-samit-u-ankari-trampove-pretnje-odbrana-evrope-i-pitanje-koliko->

Autori: Željko Bošnjaković

Teme: Evropska unija i Rusija (odnosi)

Naslov: NATO pred samit u Ankari: Trampove pretnje, odbrana Evrope i pitanje koliko Alijansa može bez Amerike

Vojni analitičar Vlade Radulović takođe ne očekuje izlazak SAD iz NATO-a, ali ocenjuje da Tramp nastavlja politiku pritiska na evropske saveznike.

Foto: AP Photo/Hussein Malla

"Još u prvom mandatu Tramp je ukazivao na nezadovoljstvo, pre svega kada je reč o izdvajanju novca za odbranu. Govorio je da Amerika ne može da brani sve države. Setićete se i njegove sporne izjave, kada je rekao da Amerika neće ulaziti u rat zbog jedne male zemlje, misleći na Crnu Goru. To je tada prilično odjeknulo, jer je suština NATO-a član 5 - napad na jednu članicu tretira se kao napad na sve", kaže Radulović.

Kako navodi, ključni spor ostaje pitanje izdvajanja za odbranu, ali ni povećanje budžeta na pet odsto BDP-a ne rešava sve probleme.

"Usvojena je odluka da se povećaju izdvajanja za NATO sa nekadašnje granice od dva odsto na pet odsto BDP-a. Iako je tih pet odsto neka vrsta kompromisa, budući da se radi o formuli tri i po plus jedan i po odsto. Taj jedan i po odsto odnosi se na odbranu u širem smislu infrastrukturu, sajber bezbednost i druge oblasti, a ne samo na klasične vojne nabavke", objašnjava Radulović.

Posle krize na Bliskom istoku i napada na Iran, dodaje, Tramp je otvorio novi talas kritika prema evropskim saveznicima, jer nisu učestvovali u američkim akcijama. Ipak, Radulović smatra da najave o izlasku SAD iz NATO-a treba čitati kao pritisak, a ne kao realan scenario.

"Kao najdrastičniji potez pojavila se najava o potencijalnom napuštanju NATO-a. Međutim, mislim da tu dileme nema, Amerika neće napustiti NATO. To je, po mom mišljenju, sasvim jasno. Ovo je i dalje određena vrsta pritiska na evropske članice, pre svega da povećaju izdvajanja za odbranu", ocenjuje Radulović.

Novac nije dovoljan

Radulović upozorava da veći budžeti ne znače automatski veću vojnu sposobnost, jer Evropa i dalje zavisi od SAD u važnim oblastima.

"Čak i odluka da se ide sa povećanim izdvajanjima od pet odsto Evropi suštinski ne rešava mnogo. Jedna od tema samita u Ankari svakako će biti ne samo dodatno izdvajanje, već i kako da se taj novac što brže pretvori u konkretne, vidljive i opipljive stvari u vojsci. Nije dovoljno samo izdvojiti novac. Potrebno je nešto staviti u operativnu upotrebu i operacionalizovati te odluke", kaže Radulović.

On dodaje da Evropa mora da poveća proizvodne kapacitete, ali i da nadomesti oblasti u kojima su SAD i dalje ključne.

"Evropa je i dalje, u određenim segmentima, suštinski zavisna od Amerikanaca. To se odnosi, recimo, na transportnu avijaciju, avio-tankere za dopunu aviona u vazduhu, satelite i druge kapacitete. Amerikanci su oslonac, srž i stub NATO-a. Kada govorimo o nuklearnom kišobranu, jasno je da se pre svega misli na Ameriku, jer Amerika i Rusija diktiraju nuklearnu priču na globalnom nivou", navodi Radulović.

Foto: Chris Sellars/Ministry of Defence via AP

Prema njegovoj oceni, Evropa nema više prostor da odlaže izgradnju sopstvenih kapaciteta.

"Problem sa Evropom je to što je sada shvatila da više nema luksuz da sedi uljuljkana i ušuškana zato što će iza nje ili za nju stajati neki veliki brat. Toga više nema. Evropa u ovom trenutku nema kapacitete i biće potrebno vreme da makar približno nadomesti sve one segmente koje sada popunjavaju Sjedinjene Američke Države. Čini se da novac u ovom trenutku nije toliko problem koliko sposobnost i potencijal vojne industrije", kaže Radulović.

Dragoslav Rašeta, međutim, smatra da se NATO ne može svesti samo na američko-evropske odnose i da veća evropska autonomija ne mora biti suprotna interesima Alijanse.

"Redukovanje NATO-a na puke američko-evropske odnose je preterana simplifikacija Alijanse. Ako dođe do transformacije saveza, ona će podrazumevati veću autonomiju Evrope na svom tlu, što nije u suprotnosti sa ciljem i vrednostima NATO-a. Evropi ne fale kapaciteti. Pored svih problema, ona poseduje veću industrijsku bazu od SAD i, ukoliko ne bude nedostajalo političke volje, može na srednje i duge staze brzo da se transformiše u Evropu iz vremena Hladnog rata", ocenjuje Rašeta.

Turska koristi samit za svoju poziciju

Sagovornici Insajdera ocenjuju da je samit u Ankari važan i za Tursku kao domaćina. Rašeta navodi da će Erdogan pokušati da iskoristi sastanak za modernizaciju turske avijacije i odbrambenih sistema.

"Sastanak u Ankari biće bitan iz nekoliko razloga. Tramp dolazi oslabljen neuspehom na Bliskom istoku, sa lošim odnosima čak i sa konzervativnim liderima EU, bez poluga kojima bi mogao da pritiska Ukrajinu, koju gotovo u potpunosti finansira sada EU i čija je ratna pozicija ojačana. Biće bitan i za domaćina, jer će Erdogan pokušati ponovo da izlobira otključavanje modernizacije turske avijacije, ako ne i zeleno

Vreme: 06.07.2026 17:05

Medij: insajder.net

Link: <https://insajder.net teme/nato-pred-samit-u-ankari-trampove-pretnje-odbrana-evrope-i-pitanje-koliko->

Autori: Željko Bošnjaković

Teme: Evropska unija i Rusija (odnosi)

Naslov: NATO pred samit u Ankari: Trampove pretnje, odbrana Evrope i pitanje koliko Alijansa može bez Amerike

svetlo za kupovinu F-35 lovaca, kao i SAMP/T evropskih PVO sistema", kaže Rašeta.

Radulović ocenjuje da je samit redovan, ali važan zbog trenutka u kojem se održava - rata u Ukrajini, nestabilnog Bliskog istoka i otvorenih pitanja unutar NATO-a.

"Samit je redovna stvar i nije ništa neočekivano. Međutim, važan je i značajan jer se održava u trenutku kada se strasti na Bliskom istoku još nisu smirile. Bliski istok nije završena priča. Isto važi i za Ukrajinu i rat u Ukrajini. Svakog dana svedočimo dešavanjima tamo i to je daleko od bilo kakvog kraja", navodi Radulović.

On dodaje da će Erdogan samit iskoristiti i za promociju uloge Turske u savezu.

Foto: Abdullah Güçlü, Pool Photo via AP

"Erdogan će ga, u to uopšte nemam dilemu, iskoristiti da sebe predstavi kao najznačajnijeg i najuticajnijeg igrača u samom savezu. Ne treba izgubiti iz vida da je Turska, u konvencionalnom smislu, druga po jačini snaga u NATO-u posle Amerikanaca. Ona je prva evropska vojna sila u NATO-u kada govorimo o konvencionalnim kapacitetima", kaže Radulović.

Živulović takođe ocenjuje da mesto održavanja samita pokazuje ambiciju Ankare.

"Samim tim što se samit održava u Turskoj pokazuje se ambicija Turske da, s obzirom na sukob Amerike i Izraela sa Iranom, preuzme liderstvo u tom regionu. Zbog toga Turci forsiraju celu priču iz NATO-a, imajući u vidu te ambicije", kaže Živulović.

Prema njegovoj oceni, NATO se pod pritiskom već menja, ali ne u pravcu potpunog američkog povlačenja.

"NATO je malo kleknuo. Preduzet je niz koraka da se cela priča racionalizuje upravo zbog Trampovih pretnji. Takođe se vidi da jedan deo američkih oficira, koji su do sada vodili kompletan sistem i bili na čelu, polako zamenjuju Evropljani - Poljaci, Francuzi i Italijani. Kanađani su, od prekookeanskih partnera, i dalje veoma vezani za NATO. Amerikanci su povukli ručnu, ali ta ručna nije povučena do kraja u smislu potpunog povlačenja", navodi Živulović.

Tagovi

